

بیانیه هیئت داوران نخستین دوره گزینش کتاب الکترونیکی سال

برترین کتاب‌های الکترونیکی ایران

کتاب سال جمهوری اسلامی ایران

M

BOOK

H

اشاره

تحول و دگرگونی، از مهم‌ترین ویژگی‌های زمان ماست و کتاب، این بزرگ‌ترین دستاورد فرهنگ بشری نیز از این امر مستثنا نمانده و کتاب الکترونیکی شکل جدید و دگرگون شده آن به شمار می‌رود. از تولید اولین نسخه‌های کتاب الکترونیکی در کشور ما بیش از پانزده سال می‌گذرد و در طی این سال‌ها، تحول و تکامل فناوری اطلاعات در این مقوله نیز با پیشرفت فراوانی روبه‌رو بوده است.

امروزه کتاب الکترونیکی در حیات علمی اغلب دانش‌پژوهان و فرهیختگان این مروز و یوم راه یافته است و دیگر کمتر اندیشمندی را می‌توان یافت که در حوزه کار خویش از این دستاورد بزرگ بهره‌نجوید.

کتاب سال جمهوری اسلامی ایران بیست و یکمین دوره خود را پشت سر می‌گذارد و سالیانی چند است که ضرورت معرفی کتاب سال در بخش نشر الکترونیک توسط صاحب‌نظران و کارشناسان فرهنگ

کشور مطرح شده است. شکر و سپاس خدای متان را که همزمان با بیست و پنجمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران، نخستین دوره معرفی کتاب الکترونیکی سال انجام می‌پذیرد. در ذیل، گزارش مختصری از فعالیت‌هایی که به منظور معرفی کتاب الکترونیکی سال جمهوری اسلامی ایران انجام پذیرفته است، به آگاهی می‌رسد.

فرآیند گزینش کتاب سال در بخش نشر الکترونیک

الف) تدوین آیین‌نامه

جهت انجام بهینه مراحل گزینش، در ابتدا آیین‌نامه انتخاب کتاب الکترونیکی سال با مشورت صاحب‌نظران و کارشناسان زبده این حوزه تدوین شد. بر اساس این آیین‌نامه مقرر شد که کتاب‌های الکترونیکی منتشر شده در طی ۱۵ سال گذشته به موضوعات مختلف تقسیم شوند و توسط داوران خبره در هر حوزه مورد بررسی قرار گیرند.

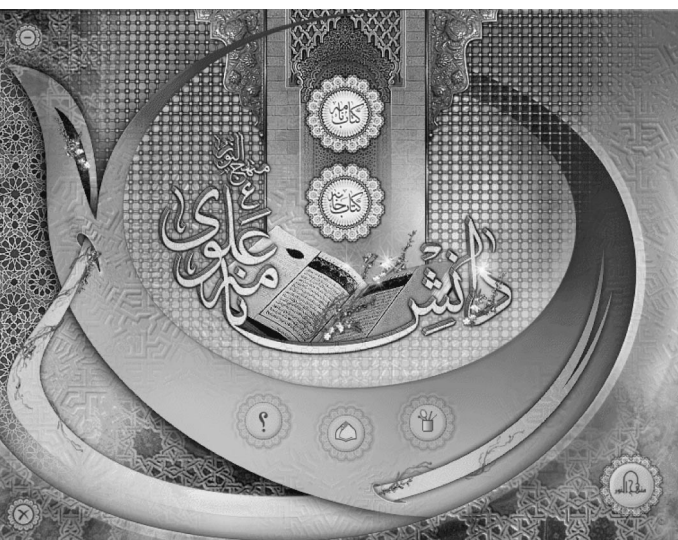
ب) نحوه گردآوری آثار

بنا بر آیین‌نامه، آثار الکترونیکی تنها در صورتی مورد بررسی و داوری قرار خواهند گرفت که مطابق مواد ۸ تا ۱۱ قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مراحل ثبت را در شورای عالی انفورماتیک گذرانده و «شابک» مربوط را از «خانه کتاب» دریافت کرده باشند. همچنین نمونه‌ای از آنها در مهلت مقرر به دبیرخانه کتاب سال ارسال شده باشد.

اما از آنجا که در نخستین دوره گزینش، اجرای این ماده از آیین‌نامه سبب تضییع حق بسیاری از صاحبان آثار

الکترونیکی که اقدام به ثبت اثر خود در شورای عالی انفورماتیک نکرده‌اند می‌شد، تصمیم گرفته شد که این بند از آیین‌نامه از سال آینده

کارگیری شیوه‌های متنوع در بازیابی اطلاعات است.

همچنین رعایت قواعد دستوری و نگارشی و پرهیز از به کارگیری واژه‌های بیگانه از یک طرف و برخورداری از حجم اطلاعات متناسب به منظور پوشش تمامی مرزهای مورد بررسی، از دیگر معیارهایی است که مورد توجه قرار گرفته است.

۳. وجوه نرم‌افزاری

در این زمینه مواردی نظیر: سهولت استفاده از بخش‌های مختلف کتاب، سازگاری با سخت‌افزارها و سیستم‌های عامل مختلف و نیز طراحی فنی دقیق و مناسب از قبیل: ساختار پایگاه داده‌ها، معماری اطلاعات و طراحی زیبا و مناسب مورد توجه بوده است. قابلیت‌های فنی کتاب الکترونیکی، مانند: فشرده‌سازی، سرعت، موتور جستجوی توانا، امکان اضافه شدن اطلاعات، امکان تولید خروجی‌های مختلف و چاپ گزارش‌ها از دیگر معیارهایی است که مورد توجه بوده است.

هـ) مراحل گزینش

از مجموعه بیش از ۱۵۰۰ نرم‌افزار شناسایی شده توسط دبیرخانه، در مرحله اول، کلیه آثاری که مطابق آیین‌نامه از مصادیق کتاب الکترونیکی محسوب نمی‌شدند، حذف گردیدند. در مرحله دوم گزینش، از میان ۷۰۰ اثر محصول باقیمانده، توسط هفت تن از داوران خبره و آشنا با حوزه نشر الکترونیکی آثاری که فاقد معیارهای لازم برای شرکت در داوری نهایی بودند، حذف شدند و سرانجام، تعداد ۹۸ کتاب الکترونیکی به مرحله نهایی گزینش راه یافتند که آمار تفکیکی آنها در هر حوزه به قرار ذیل است:

ردیف	موضوع	تعداد
۱	کلیات	۱۱
۲	دین	۱۹
۳	زبان	۹
۴	هنر	۶
۵	ادبیات	۱۱
۶	تاریخ و جغرافیا	۱۵
۷	کودک و نوجوان	۲۷

در هر حوزه تخصصی، حداقل سه داور از میان استادان حوزه و دانشگاه و صاحب‌نظران فرهنگ و هنر کشور انتخاب شدند و نسبت به تکمیل برگه‌های داوری و صدور رأی بر اساس ملاک‌های تخصصی

به اجرا گذاشته شود و در سال جاری داوری میان تمامی آثاری که از طریق زیر توسط دبیرخانه کتاب سال قابل شناسایی و جمع‌آوری بود، انجام پذیرد:

۱. کلیه آثار الکترونیکی ثبت شده در شورای عالی انفووماتیک کشور؛
۲. کلیه آثار الکترونیکی ثبت شده در واحد شاپک مؤسسه خانه کتاب؛
۳. کلیه آثار الکترونیکی که در چهار دوره گذشته در سالن نشر الکترونیک نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران شرکت داشته‌اند؛
۴. تمامی آثاری که توسط مجمع ناشران الکترونیک و دیگر دست‌اندرکاران این حوزه به دبیرخانه معرفی شدند.

ج) ضوابط ارزیابی آثار

«کتاب الکترونیکی عبارت است از مجموعه‌ای از اطلاعات، تولیدات و آثار فرهنگی، علمی، فنی و آموزشی که به صورت دیجیتال و در قالب یک نرم‌افزار اجرا و عرضه شده باشد».

با توجه به این تعریف، بعضی از نرم‌افزارها با موضوعات زیر از حیطه داوری خارج شدند:

- نرم‌افزارهای صرفاً صوتی و تصویری؛
- نرم‌افزارهای سیستم عامل و کامپیولرها؛
- نرم‌افزارهای Utility، مدیریت پایگاه اطلاعات و نظایر آنها؛
- نرم‌افزارهای بازی که جنبه آموزشی و فرهنگی نداشته باشند؛
- نرم‌افزارهای اتوماسیون اداری؛
- و نرم‌افزارهای خارجی.

د) معیارهای داوری

با توجه به موارد یادشده و نظرهای کارشناسی، معیارهای زیر برای داوری انتخاب شد:

۱. اهمیت موضوع و نوآوری

اهمیت و ضرورت موضوع در حوزه تخصصی مربوط و نوآوری در محتوای مطالب و یا شیوه ارائه آنها.

۲. تولید و فرآوری اطلاعات

در این مورد توجه عمده به محتوای کتاب الکترونیکی و معیارهایی نظیر: نوع اطلاعات (تألیف، ترجمه، گردآوری و تصحیح)، تنوع شکل عرضه اطلاعات (متن ساده یا چند رسانه‌ای) و همچنین صحت و دقت این اطلاعات می‌باشد.

از دیگر موارد مورد توجه در این زمینه، تلاش‌های پدیدآورنده در فرآوری اطلاعات ارائه‌شده از قبیل مدیریت محتوا و به

● در نخستین دوره گزینش کتاب الکترونیکی

سال، نرم‌افزار دانش‌نامه علمی تولید مرکز

تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی در گروه

دین به عنوان نرم‌افزار برتر شناخته شد

تدوین شده، اقدام کردند.

رأی هیئت داوران

هیئت داوران نخستین دوره گزینش کتاب الکترونیکی سال، بنا بر آیین‌نامه مربوط و معیارهای گزینش، نسبت به بررسی آثار اقدام کرد. در ذیل، به معرفی برگزیدگان هر بخش می‌پردازیم:

اول: کتاب‌های الکترونیکی زیر رتبه ممتاز را کسب کردند:

۱. گروه تاریخ و جغرافیا: ایرانیان - تنوع زیستی ایران، تولید مؤسسه فرهنگی ویستا آرا؛

۲. گروه دین: دانش‌نامه علمی، تولید مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی؛

۳. گروه ادبیات: لسان الغیب، تولید نیستان جم؛

۴. گروه کودک و نوجوان: گل‌های بهشت، تولید بنیاد علوم و معارف اسلامی؛

دوم: همچنین هیئت داوران، آثار زیر را در خور تشویق دانستند:

۱. گروه کودک و نوجوان: صبا، تولید دفتر تحقیقات یاسین رایانه؛

۲. گروه ادبیات لغت‌نامه دهخدا، تولید مؤسسه تحقیقاتی ویستا آرا؛

۳. گروه زبان: فرهنگ جامع ۶ جلدی پیشرو آریانپور تولید شرکت نشر الکترونیکی و اطلاع‌رسانی جهان رایانه؛

۴. گروه کلیات: پارسیکا، تولید شرکت مهندسی پژوهشی نوین.